

Innehåll

Förord	3
Förhandlingsprotokoll	
Nytt pensionsavtal m.m.	4
Valet av individuell ålderspension enligt PA 03	6
Tillämpning av PA 03 m.m.	8
Finansiering av PA 03:s Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare, punkt 4	10
Avtal. Inrättande av en pensionsnämnd	11
Fastställande av slutlig lydelse av PA 03 m.m.	12
Pensionsavtal för arbetstagare hos staten m.fl. (PA 03)	
Bilaga 1 till förhandlingsprotokoll 2002 02 01	13
Kapitel 1. Inledande bestämmelser	13
Tillämpningsområde (1 §)	13
Anslutningsvillkor (2 §)	13
Vissa definitioner (3 §)	14
Arbetsgivarbeslut (4 §)	14
Pensionsförmånerna (5 §)	14
Finansiering (6 §)	14
Kapitel 2. Pensionsålder (7§)	15
Kapitel 3. Avgiftsbestämd ålderspension	15
Tillgodoräkning av pensionsavgifter (8 §)	15
Individuell ålderspension (9 §)	16
Kompletterande ålderspension (10-11 §§)	16
Uttag av avgiftsbestämda pensioner (12 §)	17
Kapitel 4. Förmånsbestämd ålderspension	17
Pensionsgrundande lön (13-14 §§)	17
Pensionsunderlag (15 §)	18
Pensionsgrundande tjänstetid (16 §)	19
Tjänstetidsfaktor (17 §)	20
Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (18 §)	21
Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp (19 §)	23
Ålderspensionens storlek före 65 år (20 §)	25
Ålderspensionens storlek vid förtida respektive uppskjutet uttag (21 §) ...	25
Samordning (22 §)	25

Kapitel 5. Sjukpension	26
Villkor (23-24 §§)	26
Sjukpensionens storlek (25 §)	26
Samordning (26 §)	26
Kapitel 6. Efterlevandepension	26
Villkor (27 §)	26
Efterlevandepension till make (28 §)	27
Efterlevandepension till arvsberättigat barn (29 §)	27
Samordning (30 §)	27
Kapitel 7. Intjänande av pensionsrätt (31 §)	28
Kapitel 8. Värdesäkring under utbetalningstid (32 §)	29
Kapitel 9. Förmånligare villkor (33 §)	29
Kapitel 10. Utbetalning av pensionsförmåner (34 §)	29
Kapitel 11. Efterskydd (35 §)	29
Övergångsbestämmelser	30
Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare	32
<i>Bilaga 1</i>	
Arbetsgivare inom tillämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser enligt PA 03	33
<i>Bilaga 2</i>	
Utdrag ur de försäkringstekniska riktlinjerna enligt beslut av NSA	34
<i>Bilaga 3</i>	
Utbetalningar av förmånsbestämd ålderspension, sjukpension och efterlevandepension	36
<i>Bilaga 4</i>	
Utdrag ur PA-91 18 §	38
Avtal om delpension för arbetstagare hos staten m.fl.	39

Förord

Den 1 februari 2002 kom parterna inom det statliga avtalsområdet, OFR/S, P och O, SACO-S, SEKO och Arbetsgivarverket, överens om det nya pensionsavtalet PA 03. Parterna kom även överens om att införa möjlighet till delpension för arbetstagare hos staten (delpensionsavtalet). Enligt förhandlingsprotokollet från 2002-02-01 gäller båda dessa avtal fr.o.m. den 1 januari 2003 till den 31 december 2004 och fortsätter att gälla ett år i sänder om de inte har sagts upp senast tre månader före giltighetens utgång.

Detta avtalstryck har aktuell lydelse per den 30 september 2003 och innehåller:

- Pensionsavtal för arbetstagare hos staten m.fl. - PA 03 – med bilagor, övergångsbestämmelser och samtliga förhandlingsprotokoll träffade till och med den 30 september 2003. Förhandlingsprotokoll från 2003-06-05 har ej tagits med då detta protokoll är inarbetat i avtalstexten.
- Avtal om delpension för arbetstagare hos staten m.fl.

Förhandlingsprotokoll

2002-02-01

Parter:

Arbetsgivarsidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagersidan: SACO-S

SEKO

OFR förbundsområden S, P och O sammantagna

Ärende:

Nytt pensionsavtal m. m.

1 § Parterna sluter pensionsavtal enligt bilaga 1 och avtal om delpension enligt bilaga 2 att gälla från och med 1 januari 2003. Därmed upphör pensionsavtalen PA-91 och PA-74 att gälla från och med detta datum. Bestämmelserna i PA-74 och PA-91 äger dock fortsatt tillämpning i enlighet med övergångsbestämmelserna till detta avtal.

2 § Pensionsavtalet kommer att ha direkt påverkan på statsbudgeten. Avtalet sluts därför av Arbetsgivarverket under förbehåll om regeringens godkännande.

3 § Parterna är ense om att 0,1 procent förs över från avgiften till Trygghetsstiftelsen till den kompletterande ålderspensionen enligt 10 § pensionsavtalet från den 1 januari 2004. Därefter är avgiften till kompletterande ålderspensionen 2,0 procent. Avgiften till Trygghetsstiftelsen är från samma datum 0,3 procent.

4 § Parterna är ense om att från den 1 januari 2004 skall arbetsgivaren avsätta 0,3 procent av lönesumman för fortsatt aktivt omställningsarbete, om vilket lokala parter kan enas. Därvid skall förhandlingsordningen enligt första avsnittet i bilaga 3 till RALS 2001 tillämpas vilket innebär att formerna för samverkan regleras på det sätt som de lokala parterna finner lämpligt. Vid oenighet mellan lokala parter kan frågan behandlas av Samarbetsrådet för det statliga avtalsområdet som kan ge förslag till lösning. Om de lokala parterna trots detta inte kunnat enas om planerade åtgärder, får frågan överlämnas för avgörande till en av parterna utsedd skiljeman. Kostnaden för sådan skiljeman delas lika mellan parterna.

5 § I syfte att säkerställa Trygghetsstiftelsens verksamhet är parterna ense om att för tiden efter 1 januari 2004 fortlöpande bevaka att stiftelsens behov av medel är tillgodosett. Uppstår behov av ytterligare medel, som inte kan täckas på annat sätt, skall avgiften till Trygghetsstiftelsen höjas i erforderlig utsträckning och avsättningen till lokalt aktivt omställningsarbete sänkas i motsvarande grad.

6 § Parterna är ense om att 3-5 §§ reglerar de frågor som centrala parter har att förhandla om enligt bilaga 3 till RALS 2001. Överenskommelsen innebär inte någon avsikt att ändra Trygghetsstiftelsens nuvarande verksamhet.

7 § Med anledning av att ny lagstiftning träder i kraft den 1 januari 2003 är parterna ense om att se över bestämmelserna om sjukpension enligt 5 kap. pensionsavtalet. Ändringar i 5 kap. som parterna vid översynen kommer överens om skall gälla från och med detta datum. Därvid skall motsvarande ändringar göras i de delar av PA-91 och PA-74 som tillämpas. Parterna är i samband med översynen överens om att anställningens upphörande inte i sig skall bryta rätten till fortsatt tillfällig sjukpension.

8 § Parterna är ense om att följande bestämmelse tas in i ALFA och motsvarande centrala avtal.

”En arbetstagare är skyldig att avgå från sin anställning vid utgången av månaden innan han fyller 67 år.”

9 § Parterna är ense om att se över innehållet i bilaga 3 till detta avtal.

10 § Parterna är ense om att pensionsavtalet för det statliga området ska vara så utformat att det underlättar arbetskraftens rörlighet inom och mellan avtalsområden. Med denna målsättning ska parterna uppmärksamma ifall regler i det nya pensionsavtalet kan motverka detta syfte, bevaka utvecklingen i denna fråga inom övriga avtalsområden och vid behov vidta åtgärder med anledning därav. Parterna kommer särskilt att följa utvecklingen inom försäkringskasseområdet och är beredda att tillsammans med parterna på detta område avlägsna hinder för rörligheten, ifall det på försäkringskasseområdet sluts ett pensionsavtal med motsvarande innehåll som det nya statliga pensionsavtalet.

11 § Parterna är ense om att fortsätta överläggningarna om de institutionella frågorna kring det nya pensionsavtalet. I det fortsatta arbetet är parterna ense om att arbetstagarna skall ges möjlighet att själv välja försäkringsgivare inom de av parterna fastställda ramarna, att de s. k. icke-väljarna ges försäkring hos en av parterna bildad försäkringsgivare och att medel avsätts för information om det nya pensionsavtalet och för årlig pensionsinformation.

12 § Pensionsavtalet och avtalet om delpension gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 t.o.m. den 31 december 2004. Avtalen fortsätter därefter att gälla ett år i sänder om de inte har sagts upp senast tre månader före giltighetstidens utgång.

Vid protokollet
Margareta Sjöberg

Justerat den 1 februari 2002

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Sven-Olof Hellman

OFR/ S, P och O sammantagna
Hans Gustrin

Förhandlingsprotokoll

2002-06-28

Parter:

Arbetsgiversidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagarsidan: SACO-S

SEKO

OFRs föbundsområden S,P och O sammantagna

Ärende: **Valet av individuell ålderspension enligt PA 03**

Den 1 februari 2002 träffade Arbetsgivarverket och arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet överenskommelse om Pensionsavtal för arbetstagarare hos staten m.fl. (PA 03). Enligt avtalet skall arbetsgivaren betala avgift för pensionsförsäkring (individuell ålderspension) hos försäkringsgivare enligt av avtalsparterna fastställda villkor. Enligt 11 § förhandlingsprotokoll 2002-02-01 om Nytt pensionsavtal m.m., upprättat vid pensionsavtalets slutande, är avtalsparterna ense om att arbetstagarna skall ges möjlighet att själv välja försäkringsgivare för den individuella ålderspensionen inom de av parterna fastställda ramarna.

Mot denna bakgrund har parterna enats om följande.

1 § Parterna är överens om att Statens pensionsverk (SPV) skall erbjudas att administrera valet för den individuella ålderspensionen enligt PA 03. Arbetsgivarverket avser att ingå en överenskommelse med SPV som reglerar formerna för denna administration.

2 § Parterna är överens om att de försäkringsgivare som har Finansinspektionens tillstånd att meddela traditionell livförsäkring eller fondförsäkring skall erbjudas att ingå avtal med arbetsgivaren om att meddela individuell ålderspension enligt PA 03. Arbetsgivarverket avser att teckna administrationsavtal med de försäkringsgivare som anmält att de är beredda att meddela sådan försäkring.

3 § Parterna är överens om att arbetstagaren skall ha rätt att efter eget val teckna försäkring för individuell ålderspension enligt PA 03 hos sådan försäkringsgivare som tecknat avtal med arbetsgivaren enligt 2 §. När val har skett äger det tillämpning för hela det efterföljande kalenderåret. Valet kan avse endast en försäkringsgivare per kalenderår.

4 § Parterna är överens om att arbetstagare som inte valt försäkringsgivare för individuell ålderspension enligt PA 03 skall få denna meddelad genom en av parterna bildad särskild försäkringsgivare. Denna försäkringsgivare skall även kunna bli föremål för arbetstagarens aktiva val, varvid det förutsätts att den tecknat administrationsavtal enligt 2 §.

Avgiften till den individuella ålderspensionen skall betalas av arbetsgivaren månadsvis till SPV för omgående överföring till vald försäkringsgivare. Parterna är överens om att av administrativa skäl månatliga belopp understigande 200 kronor inte omgående skall överföras till försäkringsgivaren. Under tid innan överföring skett skall beloppet i stället tillgodoräknas en ränta motsvarande statslåneräntan. Överföring till försäkringsgivaren sker först sedan det ackumulerade beloppet av avgifterna, inklusive tillgodoräknad ränta, uppgår till 200 kronor.

6 § Denna överenskommelse gäller under tiden 2002-07-01 – 2004-12-31 och förlängs därefter med ett år i sänder, såvida inte part skriftligen säger upp överenskommelsen minst sex månader före avtalsperiodens slut.

Vid protokollet
Margareta Sjöberg

Justerat den 28/6 2002

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Helen Thornberg

OFR/S,P och O sammantagna
Hans Gustrin

Förhandlingsprotokoll

2002-10-25

Parter:

Arbetsgivarvidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagarvidan: SACO-S

SEKO

OFK förbundsområden S, P och O sammantagna

Ärende: **Tillämpning av PA 03 m.m.**

Den 1 februari 2002 träffade Arbetsgivarverket och arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet överenskommelse om Pensionsavtal för arbetstagarare hos staten m fl. (PA 03).

1 § Parterna är överens om att de försäkringstekniska riktlinjerna avseende individuell ålderspension enligt PA 03 skall vara utformade på ett könsneutralt sätt.

2 § Parterna är överens om att den individuella ålderspensionen enligt PA 03 är en egenpension och kan förenas med efterlevandeskydd endast i form av ett återbetalningsskydd för inbetalda premier enligt försäkringsgivarens villkor.

3 § Parterna är ense om att avgifter för den individuella ålderspensionen enligt PA 03 för de arbetstagarare som inte väljer försäkringsgivare skall placeras i en traditionell livförsäkring hos Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO.) Försäkringen tecknas med återbetalningsskydd som kan väljas bort på arbetstagararens begäran.

4 § Parterna är överens om att SPV skall avvakta med att registrera försäkringsgivare för arbetstagarare som första gången anmäls som omfattad av valet för individuell ålderspension till dess att antingen vederbörande anmält och erhållit bekräftelse från SPV på gjort val eller två månader förflutit från det att arbetstagararen erhållit valblankett från SPV utan att aktivt val gjorts, varvid vederbörande registreras som icke-väljare.

5 § Parterna är överens om att den statslåneränta som nämns i 5 §, förhandlingsprotokoll 2002-06-28, skall vara den årsvisa statslåneränta som bestäms av Riksgäldskontoret i november föregående år.

6 § Parterna är överens om att utse en referensgrupp, bestående av en representant för varje part, som skall fungera som rådgivare till SPV i dess funktion som central för valet för individuell ålderspension.

7 § Parterna är ense om att delpensionsavtalet skall ha den lydelse som framgår av bilaga.

Vid protokollet
Margareta Sjöberg

Justerat den 25 oktober 2002

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Sven-Olof Hellman

OFR/ S, P och O sammantagna
Hans Gustrin

Förhandlingsprotokoll

2002-12-20

Parter:

Arbetsgivarsidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagarsidan: SACO-S

SEKO

OFR förbundsområden S, P och O

Ärende:

Finansiering av PA 03:s Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare, punkt 4.

1 § Parterna är ense om att finansieringen av den extra kostnad som åvilar arbetsgivaren vid tillgodoräkandet av avgifter för yrkesofficerare födda 1944-1952 för den kompletterande ålderspensionen enligt PA 03:s Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare, punkt 4., skall belasta FSO:s premieregleringsfond.

2 §, Vid beräkningen av den extra kostnaden enligt 1 § skall den avgift som anställningsmyndigheten erlägger sättas till den avgift som följer av PA-91 i dess senaste lydelse för yrkesofficerare födda 1944 - 1947 och till den avgift som följer av PA 03 för yrkesofficerare födda 1948 - 1952.

Vid protokollet

Margareta Sjöberg

Justerat den 20 december 2002

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Sven-Olof Hellman

OFR/S, P och O
Hans Gustrin

Avtal

2002-12-20

Parter:

Arbetsgivarsidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagersidan: SACO-S

SEKO

OFR förbundsområden S, P och O

Ärende:

Inrättande av en pensionsnämnd

1 § Parterna är ense om att inrätta en pensionsnämnd som

1. på begäran från SPV eller försäkringsgivare som meddelar försäkring för individuell ålderspension enligt PA 03 skall tolka villkoren i detta avtal.
2. enligt 7 § förhandlingsprotokoll 2002-12-20 om samordning mellan tjänstepension och lagstadgad pension skall pröva pensionens storlek för arbetstagar födda 1938 eller senare vilka omfattas av pensionsavtalet PA-74.

2 § Nämnden skall ha sex ledamöter, varav tre utses av Arbetsgivarverket och en av varje arbetstagarpart. En av arbetsgivarledamöterna skall vara ordförande och en av arbetstagarledamöterna skall vara vice ordförande.

Pensionsnämnden är beslutsför när tre eller två ledamöter från såväl arbetsgivar- som arbetstagersidan är närvarande, bland dem ordföranden eller vice ordförande. För beslut i ärenden enligt punkt 1 krävs enighet i nämnden. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst vad avser ärenden enligt punkt 2.

Vid protokollet
Margareta Sjöberg

Justerat den 20 december 2002

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Sven-Olof Hellman

OFR/S, P och O
Hans Gustrin

Förhandlingsprotokoll

2003-09-30

Parter:

Arbetsgivarsidan: Arbetsgivarverket

Arbetstagersidan: SACO-S

SEKO

OFR förbundsområden S, P och O sammantagna

Ärende:

Fastställande av slutlig lydelse av PA 03 m. m.

Den 1 februari 2002 träffade Arbetsgivarverket och arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet överenskommelse om Pensionsavtal för arbetstagar hos staten m fl. (PA 03).

1 § Parterna är ense om att Pensionsavtal för arbetstagar hos staten m. fl. (PA 03) skall ha slutlig lydelse enligt bilaga 1.

2 § Parterna är ense om att fram till och med 2003-12-31 tillämpa reglerna i 16 § PA 03 för de arbetsgivare/avtalsområden som anges i Bilaga A till förordningen (2003:56) om tjänstepension och tjänstegrupplivförsäkring för vissa arbetstagar med icke-statlig anställning som om berörda arbetsgivare ingick i tillämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser, oaktat de inte anges i bilaga 1 till PA 03, såvida dessa inte meddelat att annat pensionsavtal än nu eller tidigare gällande statligt pensionsavtal tillämpas.

3 § Parterna noterar att Stiftelsen Dansmuseifonden Dansmuseet, Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem Millesgården och Stiftelsen Thielska galleriet, vilkas anställda har omfattats av PA-91, har beviljats interimistiskt medlemskap i Arbetsgivarverket och önskar omfattas av PA 03 ifrån tidpunkten för avtalets ikraftträdande.

Parterna är mot bakgrund av detta ense om att ovan nämnda icke-statliga arbetsgivare skall tillhöra tillämpningsområdet för statliga pensionsbestämmelser enligt PA 03 från och med den 1 januari 2003.

Vid protokollet
Margareta Sjöberg

Justerat den 30 september 2003

Arbetsgivarverket
Nils Henrik Schager

SACO-S
Harald Mårtensson

SEKO
Sven-Olof Hellman

OFR/ S, P och O sammantagna
Niclas Lindahl

Pensionsavtal för arbets- tagare hos staten m.fl. (PA 03)

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Avtalet gäller för arbetstagare som har sådana statliga eller i bilaga 1 angivna icke-statliga anställningar för vilka Arbetsgivarverket har rätt att sluta kollektivavtal om pensionsvillkor med undantag för

1. arbetstagare för vilka regeringen utfärdar särskilda pensionsbestämmelser såvida dessa bestämmelser inte överensstämmer med detta avtal eller arbetstagare som enligt särskilt avtal med arbetsgivaren omfattas av andra pensionsbestämmelser,
2. arbetstagare i försvarsmaktens reserver, väg- och vattenbyggnadskåren eller civilförsvarets krigsorganisation,
3. arbetstagare på reservstat,
4. arbetstagare som är lokalanställda utom riket.

Anslutningsvillkor

2 § Avtalet gäller inte för

1. arbetstagare som inte har fyllt 18 år,
2. arbetstagare som vid anställningstidpunkten har uppnått pensionsåldern enligt detta avtal,
3. arbetstagare som vid anställningstidpunkten uppbär tjänstepension, om inte arbetsgivaren medger att avtalet skall gälla,
4. arbetstagare som är anställd för tjänstgöring som inte uppgår till minst 20 procent av heltidstjänstgöring vad avser förmånsbestämd ålderspension enligt 4 kap.,
5. arbetstagare som är född 1942 eller tidigare,
6. arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § som är född 1947 eller tidigare.

Vissa definitioner

3 §

Arbetsgivaren Arbetsgivarverket eller den myndighet som Arbetsgivarverket bestämmer, om inte regeringen föreskriver något annat.

Lokal arbetstagarorganisation

Den del av en central arbetstagarorganisation som denna bestämmer, i förekommande fall med stöd av huvudavtalet.

Arbetsgivarbeslut

4 § Innan arbetsgivaren fattar beslut enligt 2 § punkt 3 eller sådan arbetsgivare som förtecknas i bilaga 1 fattar beslut enligt 1 § punkt 1 skall den lokala arbetstagarorganisationen informeras om det tilltänkta beslutet.

Den lokala arbetstagarorganisationen har rätt att begära förhandling med arbetsgivaren om det tilltänkta beslutet. En sådan begäran skall göras skyndsamt, dock senast inom fem arbetsdagar räknat från den dag då organisationen fick information om beslutet.

Om parterna inte enas vid en sådan förhandling eller om förhandlingen inte begärs inom angiven tid, får arbetsgivaren besluta i frågan.

Bestämmelserna i första – tredje styckena ersätter bestämmelserna om arbetsgivarens skyldighet enligt MBL i den utsträckning dessa är dispositiva.

Pensionsförmånerna

5 § Pensionsförmånerna enligt avtalet utgörs av

1. Avgiftsbestämda pensioner enligt 3 kap.
  - a) individuell ålderspension enligt 9 §
  - b) kompletterande ålderspension enligt 10 - 11 §§
2. Förmånsbestämda pensioner enligt 4 - 7 kap.
  - a) ålderspension enligt 4 kap.
  - b) sjukpension enligt 5 kap.
  - c) efterlevandepension enligt 6 kap.
  - d) intjänad pension enligt 7 kap.

Finansiering

6 § Pensionsförmånerna finansieras av arbetsgivaren.

1. Avgiftsbestämd pension enligt 5 § punkt 1 a.

Arbetsgivaren finansierar pension genom att betala avgift för pensionsförsäkring hos försäkringsgivare som uppfyller av parterna fastställda villkor. Förutom vad som följer av detta avtal gäller vederbörande försäkringsgivares försäkringsvillkor och försäkringstekniska riktlinjer.

2. Avgiftsbestämd pension enligt 5 § punkt 1 b.

Arbetsgivare som inte är affärsverk finansierar pension genom att betala avgift för försäkring i Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO). Affärsverk kan välja mellan att finansiera pension genom försäkring i FSO eller genom skuldföring. Därvid gäller FSO:s försäkringsvillkor och försäkringstekniska riktlinjer i tillämpliga delar.

3. Förmånsbestämd pension enligt 5 § punkt 2.

Arbetsgivare som inte är affärsverk finansierar pension försäkringsmässigt genom att betala avgifter till den försäkringsadministratör som skall anlitas av statliga arbetsgivare. För beräkning av avgifter samt för beräkning av pensionsbelopp vid ändring till fribrev enligt 31 § gäller de försäkringstekniska riktlinjer som enligt premieförordningen (1997:908) fastställs av Nämnden för statens avtalsförsäkringar (NSA). Affärsverk tryggar pension genom skuldföring. Vid skuldföring gäller i tillämpliga delar de av NSA fastställda försäkringstekniska riktlinjerna.

2 kap. Pensionsålder

7 § Pensionsåldern är 65 år och uppnås vid utgången av kalendermånaden före den månad då arbetstagaren fyller 65 år.

Pensionsåldern för flygledare och yrkesofficerare är 60 år och uppnås vid utgången av den kalendermånad då arbetstagaren fyller 60 år.

3 kap. Avgiftsbestämd ålderspension

Tillgodoräkning av pensionsavgifter

8 § Arbetstagaren tillgodoräknas fortlöpande avgifter beräknade på utbetald lön i anställningen, dels för individuell ålderspension, dels för kompletterande ålderspension. I den utbetalda lönen ingår inte kostnadsersättningar (skattefria eller skattepliktiga).

Avgift tillgodoräknas vid följande ledigheter:

- ledighet till följd av sjukdom efter det att sjuklöneperioden enligt lagen (1991:1047) om sjuklön upphört,
- föräldraledighet, dock längst 18 månader per barn,
- ledighet med delpension.

Avgiften beräknas på den fasta lönen enligt 13 § punkt 1.

Avgift tillgodoräknas även för:

- tid under vilken sjukpension utbetalas efter det att anställningen upphört,

- tid under vilken pensionsersättning enligt trygghetsavtalet utbetalas. Avgiften beräknas på pensionsunderlaget enligt 15 §.

Avgift tillgodoräknas även för:

- tid under vilken förtida uttag enligt 12 § första stycket görs.

Avgiften beräknas på tillämpligt underlag enligt ovan för kalenderåret före avgångsåret och betalas vid avgången. För tid under ledighet i övrigt beräknas avgiften på den fasta lönen enligt 13 § punkt 1.

Individuell ålderspension

9 § Arbetstagaren tillgodoräknas månadsvis under anställningstiden en avgift på 2,3 % av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § upp till en årslön av 30 inkomstbasbelopp enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Tillgodoräkningen sker fr.o.m. den månad då arbetstagaren fyller 23 år och längst t.o.m. den månad då han uppnår pensionsåldern. Avgiften skall användas för försäkring avseende ålderspension hos försäkringsgivare enligt 6 § punkt 1.

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § andra stycket tillgodoräknas dessutom, när han uppnår pensionsåldern, en engångsavgift på 6,9 % av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § för kalenderåret före det år han uppnår pensionsåldern.

Kompletterande ålderspension

10 § Arbetstagaren tillgodoräknas månadsvis under anställningstiden en avgift på 1,9 %¹⁾ av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § upp till en årslön av 30 inkomstbasbelopp enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Tillgodoräkningen sker fr.o.m. den månad arbetstagaren fyller 28 år och längst t.o.m. den månad då han uppnår pensionsåldern. Avgiften skall användas för försäkring avseende ålderspension enligt 6 § punkt 2.

11 § Utöver den avgift som arbetstagaren tillgodoräknas enligt 10 § får arbetsgivaren avsätta ytterligare avgifter för försäkring avseende ålderspension enligt 6 § punkt 2. Förutsättningen härför är att arbetsgivaren och de lokala arbetstagarorganisationerna i ett lokalt kollektivavtal har enats om att ett avstående från lön eller motsvarande förmån i stället skall tillgodräknas arbetstagaren i form av en extra avgift till den kompletterande ålderspensionen.

Den extra avgiften kan tillgodoräknas längst t.o.m. kalendermånaden före den månad arbetstagaren uppnår pensionsåldern.

Den extra avgiften kan tillgodoräknas som en procentuell andel av lönen, som en fortlöpande avgift uttryckt i kronor eller som ett engångsbelopp. Avgift i form av ett engångsbelopp skall gälla redan intjänade förmåner.

---

1) Fr.o.m den 1 januari 2004 är avgiften 2,0 %.

De närmare reglerna för tillgodoräknande av extra avgift fastställs i det lokala avtalet.

Uttag av avgiftsbestämda pensioner

12 § En arbetstagare har rätt att få individuell ålderspension utbetalad från dagen efter avgångsdagen, dock tidigast vid utgången av månaden innan han fyller 61 år (förtida uttag). Om avgången sker i pensioneringssyfte skall avgift enligt 8 § tillgodoräknas för tid t.o.m. den månad då arbetstagaren uppnår pensionsåldern. Den individuella ålderspensionen tas ut som en livsvarig ålderspension enligt vederbörande försäkringsgivares försäkringsvillkor. Om förtida uttag görs kan dock pensionen tas ut som en temporär pension fram till den ordinarie pensionsåldern.

En arbetstagare har rätt att få kompletterande ålderspension utbetalad från dagen efter avgångsdagen, dock tidigast vid utgången av månaden innan han fyller 61 år. Om arbetstagaren enligt avtalet har rätt att avgå med ålderspension från 60 års ålder får dock den kompletterande ålderspensionen vid avgången tas ut tidigast vid utgången av månaden innan han fyller 60 år. Den kompletterande ålderspensionen tas ut antingen som en temporär eller livsvarig pension enligt FSO:s försäkringsvillkor.

Vid temporärt uttag av ålderspension gäller att pensionens storlek får uppgå högst till nedanstående procenttal av den fasta lönen vid avgången enligt 13 § punkt 1:

- 80 procent till den del den fasta lönen inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp,
- 70 procent till den del den fasta lönen överstiger 7,5 inkomstbasbelopp men inte 20 inkomstbasbelopp och
- 40 procent till den del den fasta lönen överstiger 20 inkomstbasbelopp men inte 30 inkomstbasbelopp.

Om temporärt uttag av förmånsbestämd ålderspension samtidigt sker gäller ovanstående begränsningsregler summan av förmånsbestämd, individuell och kompletterande ålderspension enligt detta avtal.

4 kap. Förmånsbestämd ålderspension

Pensionsgrundande lön

13 § I den pensionsgrundande lönen ingår följande:

1. arbetstagarens fasta lön eller motsvarande i den anställning som grundar pensionsrätt, oavsett om den har betalats ut eller inte,

2. andra kontanta avlöningsförmåner i anställningen¹⁾ som har utbetalats till arbetstagaren, dock inte övertidsersättning eller kostnadsersättningar (skattefria eller skattepliktiga) samt
3. naturaförmåner i form av kost eller bostad, värderade enligt tillämplig skattetablell.

Den pensionsgrundande lönen beräknas för helt kalenderår och begränsas till högst 30 gånger inkomstbasbeloppet enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

14 § För tid då en arbetstagare har haft delpension uppräknas den pensionsgrundande lönen till vad som skulle ha gällt vid oförändrad sysselsättningsgrad.

Om arbetstagaren i samband med delpensionering måste byta till en annan befattning med lägre lön skall pensionsunderlag enligt 15 § fastställas som om arbetstagaren hade avgått med ålderspension vid delpensionstillfället. Pensionsunderlaget räknas om med förändringar av prisbasbeloppet under tid med delpension.

Pensionsunderlag

15 § Pensionsunderlag beräknas med utgångspunkt från den pensionsgrundande lönen för de fem kalenderåren närmast före avgångsåret. Vid beräkning av sjukpension enligt 25 § räknas de fem kalenderåren närmast före pensionsåret. Pensionsunderlaget för beräkning av ålderspension räknas om med förändringar av prisbasbeloppet under tid med sjukpension enligt 23 §.

Vid beräkning av pensionsunderlaget beaktas även pensionsgrundande lön i tidigare anställning i den mån lönen avser tid som tillgodoräknas enligt 16 §. Vid pensionsavgång senare än vid pensionsåldern räknas de fem kalenderåren närmast före det år då arbetstagaren uppnår pensionsåldern.

Den pensionsgrundande lönen för de fyra första kalenderåren i femårsperioden räknas med hjälp av prisbasbeloppet om till nivån för det sista året före avgångsåret, dock senast året före det år då arbetstagaren uppnår pensionsåldern.

Pensionsunderlaget utgör medeltalet av de enligt tredje stycket beräknade beloppen. Kan en arbetstagare inte tillgodoräkna pensionsgrundande lön för samtliga i femårsperioden ingående kalenderår utgör pensionsunderlaget medeltalet av beloppen för de hela kalenderår som kan tillgodoräknas arbetstagaren eller om endast ett helt kalenderår kan tillgodoräknas, beloppet för detta år.

---

¹⁾ Här ingår inte ersättningar som ersätter arbetstagarens fasta lön vid t.ex. sjukdom eller föräldraledighet, inte heller sådana ersättningar som ryms inom ramen för arbetstagarens fasta lön, t.ex. mertidstillägg vid partiell tjänstledighet.

Kan inte något helt kalenderår tillgodoräknas skall pensionsunderlaget utgöra det på hela kalendermånader grundade genomsnittsbeloppet per månad multiplicerat med 12.

Pensionsgrundande tjänstetid

16 § Som pensionsgrundande tjänstetid tillgodoräknas en arbetstagarare tid då detta avtal eller tidigare statligt kollektivavtal om tjänstepension inkl. SPR gällt för honom, dock tidigast fr.o.m. den kalendermånad då han fyller 28 år och längst t.o.m. kalendermånaden före den månad då arbetstagararen fyller 65 år.

Som pensionsgrundande tjänstetid tillgodoräknas även tid inom annat tillämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser¹⁾. För arbetstagarare som 2002-12-31 innehade anställning med statlig pensionsrätt tillgodoräknas också sådan icke-statlig tjänstetid före 2002-12-31 som arbetstagararen fått tillgodoräkna enligt för honom då gällande statliga pensionsbestämmelser. Arbetstagarare som har innehaft statlig anställning före 2002-12-31 och som har återanställts efter denna tidpunkt tillgodoräknas tjänstetiden i den tidigare statliga anställningen. Tid före 2003-01-01 får dock beaktas endast om arbetstagararen har varit anställd för tjänstgöring som uppgår till minst 40 procent av heltidstjänstgöring.

Som pensionsgrundande tjänstetid räknas med undantag för vad som nedan anges, ledighet utan lön som varar högst åtta månader. Dock räknas inte tid för sammanhängande hel ledighet utan lön för att inneha annan anställning med tjänstepensionsrätt som pensionsgrundande tid. Ledighet för längre tid till följd av sjukdom eller arbetsskada skall dock räknas som pensionsgrundande tjänstetid, likaså ledighet för vilken havandeskapspenning eller föräldrapenningförmån utgetts.

För ålderspension som följer på sjukpension tillgodoräknas som pensionsgrundande tjänstetid även tiden från avgången till pensionsåldern.

Om icke-statlig tjänstetid tillgodoräknats enligt andra stycket skall pensionsrätt som arbetstagararen tjänat in på grund av den tiden, räknas in i den pensionsrätt han tjänar in enligt detta avtal.

Anteckning med anledning av ny lydelse av 16 §:

Parterna är ense om att fram till och med 2003-12-31 tillämpa reglerna i 16 § PA 03 för de arbetsgivare/avtalsområden som anges i bilaga A till förordningen (2003:56) om tjänstepension och tjänstegrupplivförsäkring för vissa arbetstagarare med icke-stat-

¹⁾ Arbetsgivare inom annat tillämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser förtecknas i bilaga 1.

lig anställning som om berörda arbetsgivare ingick i tillämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser, oaktat de inte anges i bilaga 1 till PA 03, såvida dessa inte meddelat att annat pensionsavtal än nu eller tidigare gällande statligt pensionsavtal tillämpas.

Tjänstetidsfaktor

17 § För hel pension erfordras att den pensionsgrundande tjänstetiden är minst 30 år.

Tjänstetidsfaktorn utgör förhållandet mellan arbetstagarens pensionsgrundande tjänstetid, beräknad i hela och påbörjade månader, och talet 360, dock högst talet 1.

Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

18 § Arbetstagare har när han uppnått pensionsåldern rätt till förmånsbestämd ålderspension fr.o.m. dagen efter avgångsdagen.

För arbetstagare som har 65 års pensionsålder enligt 7 § utgör pensionens storlek det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget enligt 15 § multiplicerad med tjänstetidsfaktorn.

<i>Födelseår</i>	<i>Pensionsnivå i procent av pensionsunderlaget</i>
1943	9,5
1944	9,3
1945	9,1
1946	8,9
1947	8,7
1948	8,4
1949	8,2
1950	7,9
1951	7,7
1952	7,4
1953	7,2
1954	6,9
1955	6,6
1956	6,3
1957	6,0
1958	5,7
1959	5,4
1960	5,1
1961	4,7
1962	4,3
1963	3,9
1964	3,6
1965	3,2
1966	2,9
1967	2,5
1968	2,1
1969	1,7
1970	1,3
1971	0,9
1972	0,5
1973 eller senare	0,0

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § utgör pensionens storlek fr.o.m. 65 år det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget enligt 15 § multiplicerad med tjänstetidsfaktorn.

<i>Födelseår</i>	<i>Pensionsnivå i procent av pensionsunderlaget</i>
1948	8,9
1949	8,7
1950	8,4
1951	8,2
1952	7,9
1953	7,7
1954	7,4
1955	7,2
1956	6,9
1957	6,6
1958	6,3
1959	6,0
1960	5,7
1961	5,4
1962	5,1
1963	4,7
1964	4,3
1965	3,9
1966	3,6
1967	3,2
1968	2,9
1969	2,5
1970	2,1
1971	1,7
1972	1,3
1973	0,9
1974	0,5
1975 eller senare	0,0

Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

19 § Arbetstagare som har uppnått pensionsåldern har fr.o.m. dagen efter avgångsdagen rätt till förmånsbestämd ålderspension på den del av pensionsunderlaget enligt 15 § som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp.

För arbetstagare som har 65 års pensionsålder enligt 7 § utgör pensionens storlek det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget multiplicerad med tjänstetidsfaktorn.

<i>Födelseår</i>	<i>Pensionsunderlag 7,5 – 20 inkomst- basbelopp</i>	<i>Pensionsunderlag 20 –30 inkomst- basbelopp</i>
1943	64,85	32,40
1944	64,70	32,30
1945	64,55	32,20
1946	64,40	32,10
1947	64,25	32,00
1948	64,10	31,90
1949	63,95	31,80
1950	63,80	31,70
1951	63,65	31,60
1952	63,50	31,50
1953	63,35	31,40
1954	63,20	31,30
1955	63,05	31,20
1956	62,90	31,10
1957	62,75	31,00
1958	62,60	30,90
1959	62,45	30,80
1960	62,30	30,70
1961	62,15	30,60
1962	62,00	30,50
1963	61,85	30,40
1964	61,70	30,30
1965	61,50	30,20
1966	61,30	30,10
1967	61,10	30,00
1968	60,90	30,00
1969	60,70	30,00
1970	60,50	30,00
1971	60,30	30,00
1972	60,10	30,00
1973 och senare	60,00	30,00

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § utgör pensionens storlek fr.o.m. 65 år det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget multiplicerad med tjänstetidsfaktorn.

<i>Födelseår</i>	<i>Pensionsunderlag 7,5 – 20 inkomst- basbelopp</i>	<i>Pensionsunderlag 20 – 30 inkomst- basbelopp</i>
1948	64,40	32,10
1949	64,25	32,00
1950	64,10	31,90
1951	63,95	31,80
1952	63,80	31,70
1953	63,65	31,60
1954	63,50	31,50
1955	63,35	31,40
1956	63,20	31,30
1957	63,05	31,20
1958	62,90	31,10
1959	62,75	31,00
1960	62,60	30,90
1961	62,45	30,80
1962	62,30	30,70
1963	62,15	30,60
1964	62,00	30,50
1965	61,85	30,40
1966	61,70	30,30
1967	61,50	30,20
1968	61,30	30,10
1969	61,10	30,00
1970	60,90	30,00
1971	60,70	30,00
1972	60,50	30,00
1973	60,30	30,00
1974	60,10	30,00
1975 och senare	60,00	30,00

Ålderspensionens storlek före 65 år

20 § För arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § beräknas ålderspension under tid före den månad arbetstagaren fyller 65 år enligt nedanstående tabell och multipliceras med tjänstetidsfaktorn.¹⁾

Pensionsunderlag uttryckt i antal inkomstbasbelopp	Pensionsnivå i procent
– 1,0	101,0
1,0 – 20,0	65,0
20,0 – 30,0	32,5

Ålderspensionens storlek vid förtida respektive uppskjutet uttag

21 § En arbetstagare som avgår före pensionsåldern, dock tidigast vid utgången av månaden före den månad han fyller 61 år har rätt att ta ut ålderspension från dagen efter avgångsdagen (förtida uttag). Om arbetstagaren avgår i pensioneringssyfte skall pensionen beräknas som om arbetstagaren hade avgått vid 65 års ålder. Reducering för det förtida uttaget beräknas aktuariellt enligt NSA:s försäkringstekniska riktlinjer. Pensionen kan tas ut som en livsvarig pension eller som en temporär pension fram till den ordinarie pensionsåldern.

Vid temporärt uttag av ålderspension gäller att pensionens storlek får uppgå högst till nedanstående procenttal av den fasta lönen vid avgången enligt 13 § punkt 1:

- 80 procent till den del den fasta lönen inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp,
- 70 procent till den del den fasta lönen överstiger 7,5 inkomstbasbelopp men inte 20 inkomstbasbelopp och
- 40 procent till den del den fasta lönen överstiger 20 inkomstbasbelopp men inte 30 inkomstbasbelopp.

Om temporärt uttag av individuell och/eller kompletterande ålderspension sker samtidigt med förmånsbestämd ålderspension gäller ovanstående begränsningsregler summan av förmånsbestämd, individuell och kompletterande ålderspension enligt detta avtal.

Om uppskjutet uttag av ålderspension görs skall pensionen ökas för varje kalendermånad från 65-års månaden till den månad uttaget sker. Omräkning sker enligt NSA:s försäkringstekniska riktlinjer.

Samordning

22 § Ålderspension som inte är minskad på grund av förtida uttag skall under tid före den kalendermånad då arbetstagaren fyller 65 år minskas med sådan ersättning, dock inte ålderspension, enligt AFL eller annan författning som avser samma inkomstbortfall.

¹⁾ En flygförare som uppnått minst 25 flygtjänstår inom försvarsmakten har rätt att avgå med ålderspension tidigast vid utgången av den månad då han fyller 55 år. Vid beräkning av pensionens storlek skall därvid tjänstetidsfaktor 1 tillämpas.

5 kap. Sjukpension

Villkor

23 § En arbetstagare som har beviljats hel sjukersättning som inte är tidsbegränsad enligt AFL har vid entledigande rätt till sjukpension. Sjukpension utges så länge hel sjukersättning uppbärs t.o.m. månaden före den då arbetstagaren får ålderspension eller t.o.m. den månad dessförinnan då arbetstagaren avlider.

24 § En arbetstagare vars arbetsförmåga i anställningen är nedsatt på grund av sjukdom har rätt till tillfällig sjukpension om han har beviljats tidsbegränsad sjukersättning, partiell sjukersättning som inte är tidsbegränsad eller aktivitetsersättning enligt AFL. Tillfällig sjukpension utges fr.o.m. den månad försäkringskassan har fattat beslut om sjukersättning eller aktivitetsersättning eller om beslutet gäller från en senare tidpunkt fr.o.m. denna senare tidpunkt. Tillfällig sjukpension utges så länge förmånstagaren uppbär tidsbegränsad sjukersättning, partiell sjukersättning som inte är tidsbegränsad eller aktivitetsersättning.

Tillfällig sjukpension utges dock inte för tid som arbetstagaren har sjukavdrag enligt avtal.

Sjukpensionens storlek

25 § Sjukpensionen och den tillfälliga sjukpensionen utgörs av följande procent av pensionsunderlaget oavsett tjänstetidsfaktorn.

Pensionsunderlag uttryckt i prisbasbelopp	Pensionsnivå i procent
– 7,5	21,0
7,5 – 20,0	81,0
20,0 – 30,0	40,5

Om sjukersättning eller aktivitetsersättning har beviljats som en partiell förmån utges tillfällig sjukpension i proportion till den partiella förmånen.

Samordning

26 § Sjukpension enligt 23 eller 24 §§ skall på lönedel upp till 7,5 prisbasbelopp minskas med livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) eller lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL).

6 kap. Efterlevandepension

Villkor

27 § Efterlevandepension utges efter en arbetstagare som vid dödsfallet omfattades av avtalet eller som då hade ålders- eller sjukpension enligt avtalet eller ersättning enligt 14 eller 15 §§ trygghetsavtalet.

Efterlevandepension utges till en efterlevande make, som stadigvarande sammanbodde med arbetstagaren vid dennes död. Med efterlevande make jämställs

i detta kapitel efterlevande registrerad partner. Med efterlevande make jämställs i detta kapitel även den som, utan att vara gift eller registrerad partner, stadigvarande sammanbodde med en ogift arbetstagare vid dennes död och som tidigare varit gift med eller registrerad partner med arbetstagaren eller har eller har haft eller vid dödsfallet väntade barn med arbetstagaren.

Efterlevandepension utges också till arvsberättigat barn som inte har fyllt 20 år. Med arvsberättigat barn jämställs barn som har mottagits i adoptionssyfte.

Efterlevandepension till make

28 § Efterlevandepension till efterlevande make utges under sex år fr.o.m. månaden efter dödsfallet, dock längst till utgången av den månad då arbetstagaren/pensionären skulle ha fyllt 75 år. Om den efterlevande avlider utges pensionen till utgången av den månad då detta inträffat.

Efterlevandepension utges för varje år med ett belopp motsvarande 1,2 prisbasbelopp.

Därtill utges ett belopp uttryckt i procent av den del av pensionsunderlaget enligt 15 § som överstiger 7,5 gånger inkomstbasbeloppet enligt följande:

Upp till 20 inkomstbasbelopp

År 1	45,0 %
År 2 – 6	30,0 %

Mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp

År 1	22,5 %
År 2 – 6	15,0 %

Om det inte finns någon efterlevande make tillfaller beloppen arvsberättigat barn enligt 27 §. Belopp som är gemensamt för flera barn delas lika mellan dem.

Efterlevandepension till arvsberättigat barn

29 § Efterlevandepension till varje arvsberättigat barn utges till dess barnet fyllt 20 år enligt nedan med ett belopp uttryckt i procent av pensionsunderlaget enligt 15 §:

Pensionsunderlag uttryckt i inkomstbasbelopp	procenttal
– 7,5	10,0
7,5 – 20,0	25,0
20,0 – 30,0	12,5

Samordning

30 § Om en förmånstagare för ett visst år har rätt till såväl efterlevandepension som kompletterande efterlevandefribrev eller efterlevandefribrev enligt övergångsbestämmelserna 3 och 4 i detta avtal skall den utbetalda efterlevande-

pensionen för detta år minskas så att summan av efterlevandepension, kompletterande efterlevandefribrev och/eller efterlevandefribrev högst uppgår till vad efterlevandepensionen enligt detta kapitel skulle ha uppgått till för detta år. Dock skall den samlade utbetalda efterlevandeförmånen för året inte understiga vad som skulle ha utbetalats som enbart kompletterande efterlevandefribrev och/eller efterlevandefribrev enligt övergångsbestämmelserna.

7 kap. Intjänande av pensionsrätt

31 § **Intjänande av pensionsrätt från och med den 1 januari 2003**

Rätten till ålderspension enligt 5 § punkt 2 a) intjänas månadsvis under anställningstiden med en för varje månad bestämd del av den slutliga ålderspensionen. Storleken av den för månaden intjänade delen beräknas så att dess kapitalvärde är lika med bruttopremien för månaden med tillämpning av de försäkringstekniska riktlinjerna enligt bilaga 2. För en arbetstagare som intjänar pensionsrätt hos affärsverk som tryggar pension genom skuldföring bestäms intjänandet som om tryggandet hade skett genom försäkring.

Intjänad pensionsrätt den 31 december 2002

För arbetstagare som var anställd den 31 december 2002 och som t.o.m. detta datum intjänat rätt till pension enligt statliga pensionsbestämmelser är den vid nämnda tidpunkt intjänade pensionen lika med den egenlivränta, som arbetstägaren skulle ha haft rätt till vid avgång från anställningen. Dock skall vid beräkning av livräntan

- bortses från kravet på fyllda 31 år och minst tre års pensionsgrundande tjänstetid,
- förmånsnivåerna i PA-91 för ålderspension tillämpas,
- samordning ske med eventuell icke-statlig pensionsrätt enligt då gällande statliga pensionsbestämmelser.

Den intjänade pensionen enligt ovan omvandlas till fribrev och värdesäkras under aktivtiden genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

Pensionsrätt intjänad t.o.m. den 31 december 2002 vid återanställning

För en arbetstagare som har haft statlig anställning men som inte var anställd den 31 december 2002 gäller vid återanställning i staten efter nämnda datum att livränta som har intjänats i tidigare statlig anställning omvandlas till fribrev. Fribrevet värdesäkras under aktivtiden genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

Pensionsrätt vid avgång från anställning

En arbetstagare som avgår från sin anställning av annan anledning än att rätt till sjukpension inträder har rätt till fribrev vars belopp är lika med den intjänade pensionen enligt ovan. Fribrevet räknas upp genom anknytning till prisbasbeloppets förändring. En arbetstagare har rätt att ta ut fribrevet tidigast vid utgång

en av månaden före den månad han fyller 61 år i enlighet med de bestämmelser som gäller för uttag av ålderspension i 21 §.

En arbetstagare som avgår från sin anställning med ålderspension och vars ålderspension enligt 18 och 19 §§ understiger fribrevsvärdet har rätt att få ålderspension som svarar mot fribrevsvärdet.

Om rätten till sjukpension upphör av annat skäl än ålderspension inträder från denna tidpunkt rätt till fribrev vars belopp är lika med den intjänade pensionen enligt ovan.

8 kap. Värdesäkring under utbetalningstid

32 § Förmånsbestämd ålderspension, sjukpension samt efterlevandepension värdesäkras genom anknytning till förändringar av det prisbasbelopp som den pensionsgrundande lönen har uppräknats till.

9 kap. Förmånligare villkor

33 § Arbetsgivaren kan när särskilda skäl föreligger medge förmånligare villkor än vad som framgår av avtalet.

10 kap. Utbetalning av pensionsförmåner

34 § För utbetalning av förmånsbestämd ålderspension, sjukpension samt efterlevandepension gäller de bestämmelser som anges i bilaga 3.

11 kap. Efterskydd

35 § Om en arbetstagare avgår från sin anställning gäller avtalet beträffande sjukdomsfall och dödsfall ytterligare tre månader efter avgången. Detta gäller dock inte för en arbetstagare som erhållit annan anställning med tjänstepensionsrätt.

Övergångsbestämmelser

1. Fortsatt tillämpning av tidigare pensionsavtal

För arbetstagare med 65 års pensionsålder enligt 7 § födda 1942 eller tidigare och för arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § födda 1947 eller tidigare skall bestämmelserna i PA-91 fortsättningsvis tillämpas.

För arbetstagare som avgått med pensionsförmån enligt PA-91 eller PA-74 gäller att bestämmelserna i dessa avtal skall fortsätta att tillämpas.

För arbetstagare som uppbär tillfällig sjukpension gäller punkt 6 nedan.

2. Pensionsgrundande tjänstetid

En arbetstagare som 2002-12-31 kan tillgodoräkna sig pensionsgrundande tjänstetid före 28 års ålder enligt tidigare pensionsavtal skall bibehålla den tillgodoräknade tiden.

3. Kompletterande efterlevandepension avseende lönedelar som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

Kompletterande efterlevandepension och familjepension avseende lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp som en arbetstagare har intjänat per den 31 december 2002 enligt PA-91 respektive PA-74 övergår vid nämnda datum till fribrev avseende kompletterande efterlevandelivränta.

Vid beräkning av efterlevandelivräntan skall

- bortses från kravet på fyllda 31 år och minst tre års pensionsgrundande tjänstetid,
- samordning ske med eventuell icke-statlig pensionsrätt enligt då gällande statliga pensionsbestämmelser.

Det kompletterande efterlevandefribrevet anknys till prisbasbeloppet för år 2002 och värdesäkras genom omräkning med senare förändringar av prisbasbeloppet.

Det kompletterande efterlevandefribrevet tas ut som en livsvarig pension som räknas om genom anknytning till prisbasbeloppets förändring. Vilka efterlevande som är berättigade till sådan pension bestäms av reglerna i PA-91. Punkt 5 i övergångsbestämmelserna till PA-91 skall ha motsvarande tillämpning på arbetstagare som 2002-12-31 övergår från PA-74 till PA-91 eller PA 03 med den skillnaden att tidpunkten 1991-03-31 ersätts med 2002-12-31 och tidpunkten 1991-04-01 ersätts med 2003-01-01.

4. Familjepension avseende lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

Intjänad familjepension enligt PA -74 avseende lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp beräknas som sju procent av den pensionsgrundande lönen

per den 31 december 2002. Den intjänade familjepensionen beräknas med utgångspunkt från anställningstidpunkten och omvandlas till fribrev. Fribrevet anknys till prisbasbeloppet för år 2002 och värdesäkras genom omräkning med senare förändringar av prisbasbeloppet.

Efterlevandefribrevet tas ut som en livsvarig pension som räknas om genom anknytning till prisbasbeloppets förändring. Vilka efterlevande som är berättigade till sådan pension bestäms av reglerna i PA-91. Punkt 5 i övergångsbestämmelserna till PA-91 skall ha motsvarande tillämpning på arbetstagare som 2002-12-31 övergår från PA-74 till PA-91 eller PA 03 med den skillnaden att tidpunkten 1991-03-31 ersätts med 2002-12-31 och tidpunkten 1991-04-01 ersätts med 2003-01-01.

5. Pensionsålder

För den som är anställd 2002-12-31 och som då har rätt att avgå med ålderspension vid en tidigare ålder än 65 år enligt punkt 1 i övergångsbestämmelserna till PA-91 gäller sagda övergångsbestämmelser.

För arbetstagare som den 31 december 2002 är anställda i säkerhetstjänst gäller fortsättningsvis 5 § förhandlingsprotokollet 1991-03-15 till PA-91.

Den förmånsbestämda ålderspensionen för arbetstagare enligt första och andra stycket beräknas för tid fr.o.m. den månad arbetstagaren fyller 65 år enligt 18 och 19 §§ detta avtal samt för tid före den månaden enligt 18 § PA-91 (bilaga 4).

En arbetstagare som med stöd av första och andra stycket avgår före ordinarie pensionsålder har rätt att tillgodoräkna avgift enligt 9 § första stycket för den tid som återstår från avgången till den ordinarie pensionsåldern.

6. Arbetstagare med tillfällig sjukpension

För arbetstagare som 2003-01-01 uppbär tillfällig sjukpension och/eller har personlig statlig pensionsrätt skall PA-91 fortsätta att tillämpas. Med arbetstagare som uppbär tillfällig sjukpension jämföras arbetstagare som har lön med sjukavdrag och samordningsavdrag enligt övergångsbestämmelserna i ALFA 6 kap 8 § eller AVA 12 § 8 mom. Om arbetstagaren åter blir arbetsförmögen och den tillfälliga sjukpensionen upphör skall detta avtal gälla för honom fr.o.m. dagen efter det att den tillfälliga sjukpensionen har upphört. Därvid skall såväl avgiftsbestämd som förmånsbestämd ålderspension tjänas in som om detta avtal hade gällt för honom fr.o.m. 2003-01-01. Avgift som inbetalas för sådan retroaktiv tid skall räknas upp med återbäringsrätten för traditionell livförsäkring hos den av parterna bildade försäkringsgivaren.

Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare

1. Övergång till nya pensionsavtal

Fr.o.m. den 1 januari 2003 upphör PA-74 att gälla för yrkesofficerarna med undantag för officerare som avgår med s.k. särskild pension och officerare på reservstat. För officerare födda 1943–1947 kommer fr.o.m. detta datum bestämmelserna i PA-91 med 60 års pensionsålder att tillämpas. Därvid skall punkten 4 i övergångsbestämmelserna avseende familjepension på lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp gälla.

2. Pensionsålder

För yrkesofficer som fyller 60 år under perioden 1 oktober 2002 – 31 december 2002 inträder pensionsåldern vid utgången av december 2002. Avgång med ålderspension sker därvid i enlighet med PA-74.

3. Pensionsunderlag för yrkesofficer

För yrkesofficer som före 1 januari 2003 har omfattats av PA-74 skall vid beräkning av pensionsunderlag enligt 15 § detta avtal eller 9 och 10 §§ PA-91 endast beaktas pensionsgrundande lön fr.o.m. den 1 januari 2002.

4. Kåpantrappa

Yrkesofficerare födda 1944 – 1952 får fr.o.m. den 1 januari 2003 tillgodoräkna avgifter till den kompletterande ålderspensionen (kåpan) enligt nedan:

<i>Födelseår</i>	<i>Avgift i procent</i>
1944	4,0
1945	4,0
1946	4,0
1947	4,0
1948	3,4
1949	2,9
1950	2,5
1951	2,2
1952	2,0

Arbetsgivare inom till- lämpningsområde för statliga pensionsbestämmelser enligt PA 03

Ericastiftelsen
Hjälpmiddelsinstitutet
Kungl. Akademien för de fria konsterna (Konstakademien)
Kungl. Hovstaterna
Kungl. Skogs- och lantbruksakademien
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem Millesgården
Stiftelsen Dansmuseifonden Dansmuseet
Stiftelsen Nordiska museet
Stiftelsen Tekniska museet
Stiftelsen Thielska galleriet
Stiftelsen WHO
Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)
Svenska språknämnden
Sveriges civilförsvarsförbund
Univa AB
Uppsala universitets Näringslivskontakt AB

Utdrag ur de försäkrings- tekniska riktlinjerna enligt beslut av (Nämnden för statens avtals- försäkringar) NSA

.....

A. BESTÄMMANDE AV PREMIER

A.1 *Förmåner för vilka premier ska beräknas*

.....

Sparförmåner

är sådana sparförmåner som baseras på inbetalda premier och där den anställde har en kvarstående pensionsrätt även när anställningen har upphört.

Förmånsbestämd ålderspension från och med 65 år intjänas månadsvis under anställningstiden med en för varje månad bestämd del av slutliga ålderspensionen. Intjänandet sker enligt försäkringsteknisk metod. Den del av pensionen som intjänats vid en viss tidpunkt benämns fribrev.

Pensionsrätt som intjänats 31 december 2002, som beräknas enligt principerna för livränteberäkning, omvandlas till fribrev och uppräknas årligen med prisbasbeloppet. Pensionsrätten avser egenpension från och med 65 år, eventuell kompletterande efterlevandepension samt familjepension. Familjepension avser de arbetstagare som tidigare omfattades av PA-74.

Antastbara sparförmåner

är sådana sparförmåner där rätten upphör när den anställde slutar anställning som grundar rätt till sparförmån utan samband med pensionsavgång.

Förmånsbestämd ålderspension före 65 år.

Pensionsrätt som intjänats 31 december 2002 och som avser ålderspension före 65 år.

.....

A.2 Premier

Premier är individuellt eller kollektivt beräknade.
.....

Individuella premier

- Premie för förmånsbestämd ålderspension före och efter 65 år. Premien bestäms så att den blir konstant fram till pensionsåldern om ålderspensionen är oförändrad.
.....

Kollektiva premier

- Engångspremie för årlig värdesäkring av intjänad pensionsrätt. Premien erlägges kollektivt och utgör ett procenttal av pensionsunderlaget. NSA kan besluta att kostnaden bestrids av överskottsmedel.
.....

D. Riktlinjer för beräkning av tekniska återköpsvärden samt ändring av försäkring

D.1 Tekniska återköpsvärden

Det tekniska återköpsvärdet för en försäkring med sparformån är lika med försäkringens kapitalvärde beräknat med tillämpning av antagandena under A dock utan det procentuella driftskostnadstillägget enligt A.3.6.

D.2 Återköp av försäkring

Rätt till återköp av försäkring föreligger inte. När förmånsbeloppet är lågt då det skall börja att utbetalas kan i vissa fall försäkringen återköpas genom engångsutbetalning.

D.3 Ändring av försäkring

Ändring av försäkring, som inte avser sänkning av pensionsunderlaget, utförs så att försäkringens tekniska återköpsvärde före respektive efter ändringen är oförändrat.

Vid sänkning av pensionsunderlaget som beror på sänkning av lön eller tjänstgöringsgrad beräknas den fortlöpande premien omedelbart efter sänkningen som om pensionsunderlaget inte tidigare överstigit den nya nivån. Den härigenom uppkommande extra pensionsrätten på sänkningens belopp tillgodoses av arbetstagaren som ett fribrev om den extra pensionsrätten överstiger 3 % av det prisbasbelopp som gällde vid årets ingång. Om pensionsunderlaget senare åter höjs sammanlagt mer än vad som motsvarar prisbasbeloppets ökning skall fribrevet inräknas vid bestämningen av utfäst sparformån på höjningsbeloppet.

Utbetalning av förmåns- bestämd ålderspension, sjukpension och efter- levandepension.

1 § Angående påföljd i pensionshänseende för den som uppsåtligen framkallar en arbetstagares eller en förmånstagares arbetsförmåga eller död gäller vad som sägs i 18 och 19 §§ lagen (1927:77) om försäkringsavtal.

2 § Vid samtidig rätt till mer än en tjänstepensionsförmån av samma slag skall, om pensionsförmånerna intjänats under samma tid, pensionens storlek efter begäran från Statens pensionsverk (SPV) prövas av pensionsnämnden för det statliga avtalsområdet¹⁾.

3 § Utbetalning av pensionsförmåner sker månadsvis.

Förfallodag för utbetalning av förmåner är den första ordinarie utbetalningsdagen efter den tidpunkt då rätten till förmån inträtt. Vid bestämmande av ränta enligt 4 § är dock tidigaste förfallodag första ordinarie utbetalningsdag efter det att tre månader förflutit från det att förmånstagaren i ansökan fullgjort sin uppgiftsskyldighet.

4 § Om utbetalning av pensionsförmåner försenats och utbetalas i form av ett retroaktivt belopp skall, om beloppet uppgår till fem procent eller mer av det vid utbetalningstillfället gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), förmånstagaren erhålla ränta.

Räntan beräknas under visst kalenderår enligt den årsvisa statslåneränta som bestäms av Riksgäldskontoret i november föregående år.

Räntan utges för tid från ingången av månaden efter den då förfallodagen inträffat till den dag då belopp är tillgängligt för lyftning av förmånstagaren.

---

¹⁾ Se avtalet 2002-12-20 om inrättande av en pensionsnämnd.

Rätt till ränta föreligger inte

- om förseningen orsakats av förmånstagaren själv eller
- om förseningen beror på krigstillstånd, strejk eller lockout eller annan liknande omständighet utanför pensionsutbetalarens kontroll.

5 § Pensionsförmån vars månadsbelopp uppgår till högst två promille av prisbasbeloppet enligt AFL skall avlösas med ett kapitalbelopp som beräknas enligt de för förmånsbestämda ålderspensioner gällande försäkringstekniska riktlinjerna.

6 § Har någon fått pensionsförmån obehörigen eller med för högt belopp och har han orsakat detta genom oriktiga uppgifter eller underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet eller på annat sätt eller har han i annat fall bort inse att utbetalningen var oriktig, skall han återbetala det som han fått för mycket. Arbetsgivaren får dock i särskilt fall helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten.

7 § I fall som avses i 6 § får arbetsgivaren för slutlig reglering av det belopp som arbetstagaren fått för mycket innehålla skäligt belopp av pensionsförmån enligt avtalet, om inte hinder möter till följd av lagen (1970:215) om arbetsgivarres kvittningsrätt.

8 § Arbetsgivaren meddelar närmare bestämmelser om handläggning av ärenden om förmåner enligt avtalet och om utbetalning av sådana förmåner.

Utdrag ur PA-91 18 §

För anställda i säkerhetstjänst skall ålderspensionen under tid före den månad då arbetstagaren fyller 65 år beräknas enligt nedanstående tabell och multipliceras med tjänstetidsfaktorn. Vid uttag senare än 60-års månaden skall pensionen ökas för varje hel månad som uttaget senarelagts med det procenttal som följer av tabellen.

Pensionsunderlag uttryckt i antal förhöj- da prisbasbelopp	Pensionsnivå i procent	Ökning i procent vid senarelagt uttag
– 20,0	65,0	0,261
20,0 – 30,0	32,5	0,261

Avtal om delpension för arbetstagare hos staten m.fl.

Tillämpningsområde

1 § Avtalet gäller för arbetstagare som har sådana statliga eller i bilaga 1 till PA 03 angivna icke-statliga anställningar för vilka Arbetsgivarverket har rätt att sluta kollektivavtal om anställningsvillkoren med undantag för

1. arbetstagare för vilka regeringen utfärdar särskilda pensionsbestämmelser,
2. arbetstagare i försvarsmaktens reserver, väg- och vattenbyggnadskåren eller civilförsvarets krigsorganisation,
3. arbetstagare på reservstat,
4. arbetstagare som är lokalanställda utom riket.

Villkor

2 § Som villkor gäller att arbetstagaren för tid före arbetstidsminskningen har haft kollektivavtalad pensionsrätt i sammanlagt 120 månader.

Delpension kan utges fr.o.m. den månaden då arbetstagaren fyller 61 år eller senare och längst t.o.m. månaden före den då arbetstagaren fyller 65 år.

Arbetstidsminskning

3 § Om arbetsgivaren medger det kan arbetstiden minskas för delpension upp till högst hälften av heltidsarbete.

Anteckning 1:

Parterna rekommenderar arbetsgivaren att i största möjliga utsträckning tillmötesgå arbetstagarens önskemål om arbetstidsminskning för att kunna få delpension enligt detta avtal.

Delpensionens storlek

4 § Delpensionen utgör 60 procent av delpensionsunderlaget. Delpensionsunderlaget utgörs av omfattningen av arbetstidsminskningen multiplicerat med arbetstagarens pensionsgrundande lön, beräknad enligt andra stycket, vid arbetstidsminskningen.

Arbetstagarens pensionsgrundande lön vid arbetstidsminskningen beräknas enligt 13 § punkt 1 och 2 i pensionsavtalet PA 03. För andra kontanta avlöningsförmåner (punkt 2) som efter arbetstidsminskningen bortfaller beräknas ett genomsnitt på utbetald lön under de senaste tolv månaderna före arbetstidsminskningen.

Delpensionen ska räknas om i samma proportion som den fasta lönen ändras.

Finansiering

5 § Delpensionen finansieras av arbetsgivaren enligt särskilda regler.

Anteckning 2:

Parterna är ense om att följa utvecklingen av hur delpensionen utnyttjas och beviljas och vid behov uppta förhandlingar i frågan. En första avstämning skall göras senast 2004-12-31.